

18.2.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun asetuksen muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymältä (Essote) lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta. Ehdotetut muutokset koskisivat asetuksen 7 §:ssä säädettyjä lonkan ja polven tekonivelleikkausten, selkäkirurgian, rintasyöpäleikkausten ja paksusuolisyövän leikkausten lukumääriä. Asetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että asetuksessa säädetty lukumäärät olisi mahdollista alittaa asetuksessa säädettyjen edellytysten täytyessä.

Asetuksen 6 §:ssä säädetään nykyisin viiteen yliopistolliseen sairaalaan tai erityisistä syistä muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan koottavista vaativista leikkauksista ja toimenpiteistä. Asetuksen 6 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että jatkossa pykälässä tarkoitetut vaativat leikkaukset tai toimenpiteet keskitettäisiin yliopistollisiin sairaaloihin.

Asetuksen 6 § muutokset

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä ei kannata sellaisenaan ehdotonta ja muiden vastaavan tasoisten sairaaloiden kuin yliopistosairaaloiden mahdollisuuksia poissulkevaa vaativien leikkauksien ja toimenpiteiden keskittämistä yliopistosairaaloihin.

Kuopion yliopistollisen sairaalan erityisvastuualueen (KYS-erva) sairaanhoitopiirit ja sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymien johtoryhmät ehdottavat yksimielisesti, Essote mukaan lukien, huomioon ottaen erityisvastuualueen erityispiirteet, että pykälään tehtäisiin seuraava täydennys:

Erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa voidaan erityisistä syistä jakaa 6 §:n mukaisen toiminnan suorittamista yliopistosairaalan lisäksi myös muuhun vastaavan tasoiseen sairaalaan. Tällöin sairaalassa tulee pystyä varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt.

Lisäksi kiinnitämme huomion asetuksen 6 § kohtaan 21, jolla keskitetään alueellisesti viiteen yliopistolliseen sairaalaan vaikeiden, eri erikoisalojen välistä yhteistyötä edellyttävien psykiatristen häiriöiden tutkimukset ja hoidot sekä oikeuspsykiatriset erityistutkimukset, mukaan lukien mielentilatutkimukset.

Mielentilatutkimuksista valtaosa tehdään valtion mielisairaaloissa, Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaaloissa. Tätä käytäntöä ei oltane muuttamassa. Siten asetuksessa tulisi mainita mielentilatutkimusten osalta, että niitä voidaan suorittaa myös valtion mielisairaaloissa.

Asetuksen 7 § muutokset

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä kannattaa asetuksen 7 §:ssä ehdotettuja muutoksia, joiden tavoitteena on antaa yliopistosairaaloiden erityisvastuualueille oikeus väestön tarpeen ja pitkien etäisyyksien niin edellyttäessä, poiketa lonkan ja polven tekonivel-leikkauksissa annetusta 600 vuosittaisen leikkauksen ja 150 vuosittaisen selkäkirurgisen leikkauksen sekä 150 vuosittaisen ensivaiheen rintasyöpäleikkauksen ja 70 vuosittaisen paksusuolisyöpäleikkauksen määristä, kunhan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus on varmistettu yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa ylläpitävän sairaanhoitopiirin kanssa. Tämä mahdollisuus edesauttaa päiuvystyksellisen toiminnan järjestämistä ja ylläpitämistä erityisvastuualueen keskussairaaloissa vaarantamatta kuitenkaan potilasturvallisuutta tai hoidon laatua.

Asetuksessa säädetään erityisvastuualueen keskussairaalan laadun, potilasturvallisuuden, osaamisen ja hoidon kokonaisuuden varmistaminen tehtäväksi yhteistyössä erityisvastuualueen yliopistollista sairaalaa pitävän sairaanhoitopiirin kanssa.

Lisäksi haluamme tuoda esille seuraavia asetukseen liittyviä näkökohtia:

Periytyvä paksusuolisyöpä

Periytyvä paksusuolisyöpä ei ole välttämättä etukäteen tunnistettavissa kliinisten tunnuspiirteiden avulla, vaan perinnöllisyys varmistuu vasta molekyyliidiagnostiikan keinoin leikkauksen jälkeen tehdyissä jatkotutkimuksissa. Periytyvän paksusuolisyövän leikkaushoito ei myöskään eroa ei-perinnöllisestä paksusuolisyövästä. Siten perinnöllisen paksusuolen syövän hoito voitaisiin yhdistää muuhun paksusuolisyövän leikkauksiin ja siirtää asetuksen 7 §:ään.

Peräsuolisyöpä

Sekä paksu- että peräsuolisyövän esiintyvyys kasvaa Suomessa. Syöpärekisterin mukaan esiintyvyys oli yhteensä 3.356 tapausta vuonna 2017. Peräsuolikirurgiaa tekevät kirurgit hoitavat keskussairaaloissa myös muuta ruuansulatuskanavan alaosan kirurgiaa. Lisäksi joissain keskussairaaloissa suoritetaan tällä hetkellä teknisesti vaativia toimenpiteitä, kuten peräaukon säästäviä intersfinkteerisiä resektioita, peräaukon kautta tehtäviä peräsuolen poistoja, monielinresektioita ja primaareja saumarevisioita leikkaussauaman pettämisen yhteydessä.

Ehdotamme, että 6 §:ssä esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä peräsuolisyövän hoito 7 §:ään volyyymivaatimuksen kanssa, että peräsuolisyöpäkirurgiaa voisi tehdä myös erityisestä syystä muussa, yliopistosairaalan tasoisessa, keskussairaalassa, jos sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu erityisvastuualueen järjestämissopimuksessa.

Tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoito

Tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoidon kirjo on laaja ulottuen pienten fisteleiden hoidosta laajoihin suoliresektioihin. Paksu- ja peräsuolen poisto ja ohutsuolisäiliön rakentaminen ei vaikeusasteeltaan tai teknisesti juurikaan eroa peräsuolisyöpäleikkauksesta.

Ehdotamme, että 6 §:ssä esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä tulehduksellisten suolistosairauksien hoito 7 §:ään volyyminvaatimuksen kanssa, tulehduksellisten suolistosairauksien leikkaushoitoa voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa tehdään peräsuolikirurgiaa ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu erityisvastuualueen erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksessa.

Olkapään tekoniivelen uusintaleikkaukset

Keskittämisasiasetuksen 7 § mahdollistaa olkapään tekoniiveliin kirurgian keskussairaalassa edellyttäen, että toimenpiteiden minimimäärä, 40 leikkausta täytyy. Olkapään tekoniivelen uusintaleikkauksissa käytettävät tekniikka ja välineistö ovat varsin samanlaisia kuin lonkan ja polven tekoniivelten uusintaleikkauksissa ja olkapään tekoniivelten uusintaleikkausten edellyttämät resurssit ovat käytettävissä asetuksen edellyttämällä tavalla niissä 7 §:n tarkoittamissa sairaaloissa, joissa voidaan tehdä polven ja lonkan tekoniivelten uusintaleikkauksia.

Ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä olkapään tekoniivelen uusintaleikkaukset 7 §:ään olkapään tekoniivelen uusintaleikkauksia voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa olkaniveleen kiireettömiä tekoniivelleikkauksia ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu erityisvastuualueen järjestämissopimuksessa.

Käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekoniiveliin kirurgia

Vaativassa ortopedistraumatologisessa päivystyskirurgiassa tekoniivelen tulee olla käytettävissä tarvittaessa, jotta potilas saa tarvitsemansa hoidon. Murtumakirurgiassa oman nivelen säilyttäminen on ensisijaista. Tietyissä murtumissa oman nivelen säilyttämisen mahdottomuus ja siitä aiheutuva tekoniivelen tarve paljastuu vasta leikkauksen kuluessa, joten tekoniivelen tulee olla käytettävissä tarvittaessa. Mikäli murtumakirurgian edellyttämä tekoniiveli ei asetuksesta johtuen ole käytettävissä, joudutaan joko hyväksymään epätyytyttävä leikkaustulos tai lähettämään potilas yliopistolliseen sairaalaan uusintaleikkausta varten.

Ehdotamme, että 6 § esitetyn lisäyksen mukaisesti tai vaihtoehtoisesti siirtämällä käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekoniiveliin kirurgia 7 §:ään, käden, ranteen, kyynärpään ja nilkan tekoniivelleikkauksia voisi tehdä myös erityisestä syystä yliopistosairaalan tasoisessa keskussairaalassa, jossa olkaniveleen kiireettömiä tekoniivelleikkauksia ja sairaalassa pystytään varmistamaan toiminnan laatu, potilasturvallisuus, osaaminen ja hoidon kokonaisuus, kuten valtakunnallisesti tämän asetuksen 3 §:ssä ja alueellisesti asetuksen 4 §:ssä yliopistollista sairaalaa ylläpitävä sairaanhoitopiiri on päättänyt ja siitä on sovittu erityisvastuualueen järjestämissopimuksessa.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä

Risto Kortelainen
kuntayhtymän johtaja

Jarmo J Koski
johtajaylilääkäri